

ОСОБИСТІТЬ ПСИХОЛОГА: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ

СЕДИХ Кіра Валеріївна

завідуюча кафедрою психології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, доктор психологічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої школи України

МОРГУН Володимир Федорович

професор кафедри психології, кандидат психологічних наук, заслужений працівник освіти України

ТІТОВ Іван Геннадійович

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА 35 РОКІВ НА ЗЛАМІ СВІТОГЛЯДУ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ

Полтавська психологічна школа має давні традиції й філософсько-релігійні (С. Кулябка, П. Величковський, Я. Козельський Г. Сковорода та ін.), літературно-мовознавчі (І. Котляревський, М. Максимович, М. Гоголь, П. Юркевич, О. Потебня, П. Мирний, В. Короленко та ін.) та власне науково-психологічні (О. Лазурський, О. Волнін, О. Щербина, Г. Ващенко, А. Макаренко, В. Сухомлинський, Д. Ельконін, Л. Проколієнко, Ю. Гільбух, Т. Гавакова, В. Моляко та ін.) витоки. Сьогодні кафедра психології має денне, заочне відділення (зокрема, за два роки дає другу вищу освіту), магістратуру, аспірантуру, дві наукові школи – «Синергетичний підхід до психологічних процесів у системах різного рівня організації»

академіка Академії наук вищої освіти України К.В. Седих та «Психологія багатовимірної особистості» проф. В.Ф. Моргуна.

У жовтні 1980 року, за наказом ректора Полтавського педагогічного І.А. Зязюна від кафедри педагогіки була відділена кафедра психології, яку очолив кандидат психологічних наук В.Ф. Моргун. Перші дев'ятнадцять років вона функціонувала як загальноінститутський підрозділ, але перетворення факультету початкового навчання в психолого-педагогічний і ліцензування спеціальності «Психологія» вимагало створення випускової кафедри на факультеті. Тому в 1999 році, з ініціативи декана факультету Н.Д. Карапузової, ректор університету В.О. Пащенко підписав наказ про перехід кафедри психології до складу психолого-педагогічного факультету. У 2013 р. естафету завідування передано молодій доктору психологічних наук К.В. Седих, а колишнього очільника у 2014 році за плідну роботу і з нагоди 100-річчя університету відзначено високою державною нагородою – присвоєнням почесного звання заслужений працівник освіти України.

Колектив кафедри налічує 28 осіб. Серед них – завідувача кафедрою, доктор психологічних наук, проф. К.В. Седих, кандидат психологічних наук, професор В.Ф. Моргун, кандидати психологічних наук, доценти Н.О. Гончарова, Ю.Л. Горбенко, Ю.І. Калюжна, О.Г. Коваленко, М.М. Мельничук, О.Г. Мирошник, Л.Г. Перетятко, І.Г. Тітов, Т.Є. Тітова, А.С. Харченко, Н.О. Чайкіна, Н.О. Юдіна, Т.А. Яновська, кандидати психологічних наук, старші викладачі Ю.О. Клименко, М.М. Рева, В.В. Шевчук, кандидат педагогічних наук старший викладач М.М. Тесленко, старші викладачі О.Д. Кравченко, Л.С. Москаленко, Н.М. Тищенко, асистенти К.П. Крикля, В.А. Лавріненко, Н.М. Мишко, Є.Г. Хоменко, завідувач лабораторією В.Г. Обловацька і старший лаборант Н.Й. Метельська.

У різні роки на кафедрі плідно працювали викладачі К.В. Божко, Т.І. Гавакова, О.О. Головка, В.І. Гордієнко, П.Б. Деряга, Т.М. Єгорова, В.М. Заїка, С.І. Кириченко, В.В. Кірічек, Ю.В. Клюєв, В.В. Колінько, О.О. Колінько, А.П. Коняєва, Л.В. Копець, А.В. Мирошніченко, П.А. М'ясоїд, Н.О. Нарожня, Ю.М. Рудимова, А.В. Савельєв, З.Ф. Сіверс, Н.В. Стрельникова, І.К. Тарасенко, Л.О. Ткач, Т.М. Траверсе (Пазюченко), Т.А. Устименко, І.В. Фастовець, В.С. Хомик, М.І. Шенгур. Велику роботу проводили завідувачі лабораторіями психодіагностики, профорієнтації, соціально-психологічних досліджень С. Балацький, В. Белий, Є. Гололобов, В. Григорович, О. Корнілов, Т. Мироненко, В. Рихва, С. Чепець, старші лаборанти Н. Гармаш, В. Мацапура, лаборанти Л. Голуб, Л. Шкурупій.

Саме цій події, 35-річчю кафедри психології, присвячена конференція Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Світоглядні орієнтації особистості у сучасних соціокультурних умовах: міждисциплінарні аспекти», що 2-3 жовтня 2015 р. Її учасників привітали керівник апарату Полтавської обласної державної адміністрації М.І. Білокінь, ректор ПНПУ М.І. Степаненко, академік Національної академії педагогічних наук (НАПН) В.Р. Ільченко.

В її роботі взяли участь учені, психологи-практики і студенти з Австрії – Сальваторе Джакомучці, Болгарії – Марія Мутафова, Білорусі – Леонід Левіт, Німеччини – Вікторія Вьорманн, Польщі – Богуслав Стельцер, Росії – Геннадій Дьяконов, Дмитро Полежаєв, США – Сара Фейрчалд та багатьох міст України – Києва, Львова, Одеси, Сум, Харкова та ін.

Проблеми світогляду розглядалися за чотирма напрямками роботи конференції: 1) методологічні та теоретичні проблеми дослідження світогляду особистості у контексті людинознавчих наук; 2) психолого-педагогічні закономірності становлення світогляду особистості та його формування у навчально-виховному процесі; 3) самовизначення особистості як умова її самореалізації у різних сферах життєдіяльності та проблеми психодіагностики світоглядних орієнтацій; 4) виклики і здобутки психотерапії та психокорекції у сучасних соціокультурних умовах.

2-3 жовтня робота йшла:

– на пленарному засіданні: академіки НАПН С.Д. Максименко, І.Д. Бех, члени-кореспонденти НАПН Г.О. Балл, доктори

психологічних наук із Києва – В.О. Васютинський, О.І. Власова, Ю.М. Швалб, Луганська – О.В. Соловйов, Львова – Н.І. Жигайло, Сум – С.Б. Кузікова, Харкова – І.В. Кряж, Т.Б. Хомуленко, Полтави – К.В. Седих і професор В.Ф. Моргун. Останній, зокрема, стосовно психопрофілактики зомбування світогляду людей, наполягав на

регулярних соціологічних моніторингах масової свідомості в усіх регіонах України та випереджальному проведенні місцевих і всеукраїнських референдумів з найважливіших життєвих проблем громадян, не чекаючи «зелених чоловічків» сусідньої держави;

– на секційних засіданнях, відповідно до напрямів роботи, брали участь доктори психологічних наук Е.О. Помиткін, Л.В. Помиткіна,

О.В. Чуйко (Київ), Л.С. Пілецька (Івано-Франківськ), Н.В. Родіна (Одеса), Г.К. Радчук (Тернопіль), І.В. Гордієнко-Митрофанова, Н.І. Кривоконь, М.А. Кузнецов (Харків) та ін.;

– на круглому столі, у майстер-класах активну участь взяли як учені так і психологи-практики С.Ю. Пащенко, А.Ю. Трофімов, О.В. Чуйко (Київ), О.І. Бичковська, М. Білик, О.О. Львов, Г.В. Католик, І. Крушельницька (Львів), І.О. Івлева, Т.М. Кукуєва, О. Лашенкова, С.В. Лукова, О.Г. Мирошник, В.Ф. Моргун, А. Мотрій, М.М. Рева, К.В. Седих, І.Г. Тітов, Т.Є. Тітова (Полтава), Є.В. Федорова (Суми), В. Вьорманн (Вестмюнстер, Німеччина).

У рекомендаціях конференції: підкреслено зростання ролі психології в житті людини і суспільства; наголошено на посиленні психологічної підготовки шкільної молоді засобами введення обов'язкового курсу

основи психології з акцентом на такі світоглядні аспекти, як профорієнтація (основи вибору професії) та

підготовка до сімейного життя (етика і психологія сімейного життя), що повинні відобразитися в характеристиках-рекомендаціях випускників шкіл, підписувати які повинен і шкільний психолог; внесено пропозиції щодо підвищення психологічної культури громадян через залучення психологів до психодіагностики і корекції під час вибору професії, вступу до шлюбу, висування на високі керівні посади тощо; спеціальної уваги потребує формування світогляду громадянина-патріота, а також психологічна профілактика та реабілітація воїнів, що брали участь у бойових діях, та мирного населення і переселенців, що були їх свідками і мають посттравматичний синдром.

Докладно з матеріалами конференції можна ознайомитися у всеукраїнському фаховому наукометричному часописі кафедри «Психологія і особистість» (статті у двотомному № 2 за 2015 р.) та на електронному носіїві (тези на дискові). Про історію кафедри йдеться у працях вказаних нижче.

Список використаних джерел

1. Моргун В.Ф. Кафедра психології / В.Ф. Моргун, К.В. Седих // Психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка: історична, організаційно-педагогічна і науково-методична ретроспектива [монографія] / авт. кол.: В.І. Березан, Т.О. Благова, Н.В. Гібалова та ін.; за ред. Н.Д. Карапузової. – Полтава: Дивосвіт, 2014. – С. 227-245.

2. Седих К.В. Здобутки кафедри психології Полтавського педагогічного університету в психозойську еру людства / К.В. Седих, В.Ф. Моргун // Психологія і особистість. – К. – Полтава, 2014. – № 1. – С. 5-30.

3. Столітня історія Полтавського педагогічного університету / О.П. Єрмак та ін.; за ред. М.І. Степаненка, Л.М. Кравченко. – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. – 274 с.

4. Шевчук В.В. Історико-культурні передумови становлення Полтавської психологічної школи у XVIII-XX століттях: монографія / В.В. Шевчук, М.-Л.А. Чепан. – К. : Видавничий дім «Слово», 2015. – 256 с.